

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ХЕРСОНСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ МОРСЬКІЙ АКАДЕМІЇ
В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ
РОБОТИ З ТЕМИ «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ СТУПЕНЕВОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ» (2016–2017 н.р.).**

Букетов А.В., д. т. н., професор, завдувач
кафедри транспортних технологій
Волошинов С.А., к. пед.н., доцент,
завідувач кафедра інноваційних технологій
та технічних засобів судноводіння

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» невід'ємними рисами вищого навчального закладу є фахова підготовка за відповідними рівнями національної рамки кваліфікацій, провадження наукової, науково-технічної, інноваційної і методичної діяльності. Це, у свою чергу, передбачило створення в академії системи поліпшення якості знань на кожному освітньому рівні із створенням перехідних контрольних точок прив'язки.

Запровадження нових вимог до системи поліпшення якості знань, навчальних та наукових досягнень студентів вивело компетентнісний підхід на якісно новий щабель розвитку відповідно до європейських освітніх стандартів і зумовило переведення компетентнісної ідеї на рівень обов'язкової нормативної реалізації. Це безпосередньо зумовило розвиток ідей, що передбачають нове бачення функціонування системи морської освіти. У процесі реалізації проекту колектив зауважив, що виникла необхідність у вирішенні наступних проблем:

- державні стандарти від базової до повної вищої освіти підкреслили пріоритетність формування компетентностей. Зокрема, при вивченні дисциплін на початкових курсах навчання (математика, фізика, інформатика) увага акцентована на досягненні курсантами компетентностей і не обмежується лише оволодінням знаннями, уміннями й навичками, достатніми для успішного оволодіння даними предметами. Акцентовано увагу на недовідності міжпредметних зв'язків при вивченні базових дисциплін, що безумовно впливає на погіршення якості знань під час вивчення предметів професійного спрямування. Така дискретність компетентнісного підходу до навчання регламентувало новий зміст освіти, який було орієнтовано на потреби ринку праці, запити курсантів для здобуття подальшої освіти.

- складність взаємодії при реалізації компетентнісного підходу у напрямку міжпредметних зв'язків між кафедрами академії. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми в академії була реалізована модель взаємозв'язку кафедр «базова – перехідна – випускна». У цьому аспекті велике значення має уточнення необхідних знань, вмінь і навичок (точок прив'язки) при вивченні результатів навчання під час викладання дисциплін, що вивчаються на перехідній кафедрі. Остання реалізує міжпредметні зв'язки базових кафедр і випускної. Причому при вивченні предметів перехідної кафедри реалізуються основні

компетентності, необхідні при вивченні дисциплін професійного спрямування. Одним із напрямків вирішення даної проблеми в академії є створення як кафедральних, так і міжкафедральних робочих груп, які забезпечили реалізацію взаємовідносин між суб'єктами (кафедрами), що дозволить встановити не лише вектор однонаправлених дій, а й вносити поточні корективи, залежно від потреб.

- широко презентована в нормативних документах компетентнісна ідея не набула адекватного втілення в навчально-методичних та наукових підходах колективів кафедр, особливо випускних. Об'єктивною проблемою впровадження компетентнісного підходу до навчання є необхідність технологічної адаптації навчально-виховного та наукового процесу відповідно до нових вимог. У даному аспекті мова йде не лише про нові підходи щодо оцінювання курсантів чи викладання матеріалу дисциплін під час реалізації лекційного, лабораторного і практичного курсів. Важливе значення має самонавчання професорсько-викладацького складу в спектрі розвитку нових технологій, постійне оновлення методичного матеріалу, як і матеріально-технічної бази, що забезпечить курсантам перспективу на ринку праці після завершення навчання. Отже, важливою є задача оновлення арсеналу і базису педагогічних технологій, якими володіють викладачі, як процесуальної умови реалізації компетентнісного підходу до навчання;

- ідея компетентнісного підходу виявила проблему, що передбачає нові вимоги до організації взаємовідносин системи «викладач–курсант». Сьогодні можна стверджувати про необхідність збільшення комунікативного спілкування між наведеними вище суб'єктами, що передбачає новий підхід до системи викладання з боку викладача і водночас розуміння необхідності збільшення об'єму самостійної роботи, тобто – самонавчання, з боку курсанта. У цьому плані курсанту слід зрозуміти, що досягнення базових компетентностей ще не є достатнім результатом навчання. Ці компетентності є лише умовою для досягнення вмінь і навичок при вивченні основних дисциплін професійного спрямування, а також накопичення знань протягом всього часу навчання. Водночас психологічний чинник, здатність реагувати на зміни, гнучкість у прийнятті нових рішень, уміння подолати стереотипи мислення є однією з основних проблем впровадження компетентнісного підходу до навчання з боку викладачів. Забезпечення готовності викладача до реалізації нових завдань у професійному навчанні з використанням новітніх наукових технологій та розробок є обов'язковою умовою впровадження компетентнісного підходу до організації педагогічного процесу. Отже, протягом начального року колектив академії цілеспрямовано врахував цей аспект у розробці нової системи моніторингу якості освіти та за можливості адаптувати систему контролю й оцінювання навчальних і наукових досягнень як курсантів, так і викладачів.

Ураховуючи наведене вище і усвідомлюючи важливість та обов'язковість розв'язання проблем реалізації компетентнісного підходу, в академії було розроблено комплексну програму впровадження компетентнісного орієнтованого підходу в навчально-виховний і науковий процес та модель

поетапноого впровадження. Принципово важливим аспектом даної комплексної програми є:

- аналіз державних стандартів базової та повної вищої освіти Міністерства освіти і науки України та вимог ПДМНВ з метою визначення пріоритетів при формуванні компетентностей під час навчання курсантів для отримання кваліфікації «бакалавра» з напряму підготовки 6.070104 «Морський та річковий транспорт», «спеціаліста» зі спеціальності 7.07010402 «Експлуатація суднових енергетичних установок» і «магістра» зі спеціальності 8.07010402 «Експлуатація суднових енергетичних установок»;

- удосконалення структури випускних дипломних робіт і проектів в аспекті реалізації компетентнісного підходу;

- формування робочих груп для уточнення міжпредметних зв'язків і реалізації моделі взаємозв'язку кафедр «базова – перехідна – випускна»;

- організація і вдосконалення взаємовідносин системи «викладач – курсант» в аспекті взаємодопомоги і взаєморозуміння.

У цьому напрямку слід зазначити про необхідність тривалої та перманентної взаємодії суб'єктів (деканат, кафедра, викладач, курсант), постійний контакт і неперервний зворотній зв'язок між ними, на відміну від епізодичних контактів інструктивного, інформаційного чи контролюючого характеру. Крім того, за нашим переконанням необхідним аспектом подальшого впровадження компетентнісного підходу є реалізація демократичних відносин на кожному етапі взаємозв'язку системи «деканат – кафедра (випускна – перехідна – базова) – викладач – курсант». Корективи в науковому та навчально-методичному забезпеченні на кожному етапі взаємовідносин здійснюється робочими групами, які безпосередньо відповідають за свій напрям діяльності. Такий підхід дозволив запобігти безпідставному втручанню адміністрації у педагогічний процес та формальному впровадженню необдуманих заходів.

Реалізація компетентнісного підходу в академії протягом трьох років умовно можна розділити на три етапи:

Етап 1. Розподіл компетенцій між дисциплінами із врахуванням міжпредметних зв'язків.

На початковому етапі було створено робочу групу з представників професорсько-викладацького складу академії, які мають значний досвід роботи на судах морського та річкового транспорту світового флоту (тобто, володіють інформацією стосовно останніх вимог працедавця до кваліфікації механіків на судні), та доцентів і професорів, які забезпечують наукову та навчально-методичну роботу стосовно вимог Міністерства освіти і науки України. Робочі групи (рис. 1) працювали поетапно, здійснюючи взаємозв'язок працівників кафедри з деканатом, який полягав в уточненні навчальних планів (кількість і об'єм вибіркового дисциплін) у спектрі вимог МОН України і ПДМНВ. Слід зауважити, що лише такий підхід, який максимально враховує вимоги МОН України і роботодавця, а також взаємодія представників деканату і кафедри дозволив скорегувати зміст навчальних планів, згідно з якими на сьогодні здійснюється підготовка морських фахівців.

Перед робочими групами також було поставлено завдання реалізації моделі взаємозв'язку кафедр «базова – перехідна – випускна» на всіх освітніх рівнях. Показано (рис. 1), що базовими кафедрами під час навчання курсантів для отримання кваліфікації «бакалавра» є кафедри:

- природничо-наукової підготовки;
- інформаційних технологій, комп'ютерних систем і мереж;
- гуманітарних дисциплін, екологічного та психологічного спрямування.

Рис. 1. Розподіл компетенцій між дисциплінами із урахуванням міжпредметних зв'язків

Крім того, перехідною є кафедра технічної механіки, інженерної та комп'ютерної графіки. Представниками кафедр було здійснено безпосереднє спілкування (у вигляді круглих столів та семінарів) з робочими групами як незалежно, так і в комплексі з аналогічними робочими групами базових та перехідних кафедр. Метою таких засідань було уточнення міжпредметних зв'язків базових і випускної кафедри в спектрі перехідної. Тобто, на початковому етапі було встановлено комплекс вимог до нашого розуміння компетентнісного підходу в напрямку розвитку і набуття знань курсантом під час вивчення базових дисциплін. Надалі було поставлено вимоги щодо реалізації наукової і навчально-методичної діяльності викладачами кафедри технічної механіки, інженерної та комп'ютерної графіки в напрямку подальшого використання набутих умінь і знань курсантами під час вивчення професійних дисциплін.

Слід зазначити, що на цій (перехідній) кафедрі вивчають такі дисципліни:

- інженерна та комп'ютерна графіка; матеріалознавство та технологія конструкційних матеріалів; теоретична механіка; опір матеріалів; технологія машин і механізмів та деталі машин.

Наведені вище дисципліни не лише ґрунтуються і безпосередньо пов'язані з предметами базових кафедр (математика, фізика, хімія, інформатика та ін.), але й є основою при вивченні дисциплін професійного спрямування випускної

кафедри Експлуатації суднових енергетичних установок. У результаті проведеної роботи вданому напрямку можна констатувати:

Результати роботи на 1-му етапі.

1. Удосконалено діючі навчальні і робочі плани.
2. Модернізовано навчальні програми, де враховано компетенції, зазначені в модельних курсах Інтернаціональної морської організації.
3. Уточнено методичні рекомендації для лекційного курсу, лабораторних і практичних занять з професійних навчальних дисциплін згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України та модельних курсів ПДМНВ.

Етап 2. Впровадження компетентнісного підходу під час виконання дипломних робіт і проектів.

Визначальними характеристиками цього етапу є недостатня узагальненість та обмеження у перенесенні засвоєваних практичних способів дій на інші об'єкти, враховуючи специфіку нових обставин. Визначальне значення для курсанта на даному етапі діяльності має процес узагальнення отриманих у процесі навчання знань, умінь і навичок для їх застосування на практиці у вигляді внесення ідей, розробок чи підходів у напрямку модернізації елементів підготовки.

Центральним мотивом цього рівня компетентності виступає необхідність суб'єкта додатково використовувати отриманий досвід під час проходження виробничих практик на судні, що передбачає пристосовування до вимог, які ставить життя в тій чи тій критичній ситуації.

Беручи до уваги вищевикладене, компетентнісний підхід на даному етапі навчання (самонавчання) має забезпечити вищий рівень компетентності суб'єктів навчання, якими є курсанти. Цей рівень репрезентується сформованістю у суб'єкта наукового поняття «компетентність» як єдності, де наукова орієнтована основа дії визначає логіку її практичного застосування. Остання, у свою чергу, полягає в інтелектуально-моральній саморегуляції, спрямованій на ефективне вирішення курсантом попередньо поставлених керівником дипломного проекту чи роботи завдань.

Компетентність цього рівня як відповідне вміння спонукається мотиваційною основою, причиною якої є прагнення до самоствердження. Принциповим моментом компетентності курсанта на цьому рівні є те, що його підхід до цього етапу навчальної роботи безпосередньо залежить від якості попередніх здобутків, які трансформуються в систему компетентностей суб'єкта. Лише власні наукові (теоретичні), а також практичні надбання мають достатній потенціал для такої компетентності.

Безумовно, що для реалізації суб'єктом такого рівня компетентності необхідна допомога не лише керівника роботи (чи проекту), але й консультантів, які відповідають за той чи інший напрям роботи. У цьому аспекті педагогічним колективом академії було ініційовано реалізацію комплексного підходу до підготовки випускників, що передбачає вдосконалення структури дипломної (випускної) роботи.

Проаналізувавши досвід і недоліки при виконанні дипломних робіт та проектів впродовж останніх років педагогічний колектив звернув увагу на

культивування нерозвиненої форми компетентності порівняно з її вищою формою. Зокрема, було встановлено відсутність взаємозв'язку між окремими розділами проектів, що особливо стосується виокремлення розділів економічного обґрунтування запропонованих технічних рішень та охорони праці від спеціальної частини. За такого підходу закономірності розвитку і реалізації потенційних можливостей курсанта використовуються лише фрагментарно, що різко знижує можливості його творчого пошуку і, як наслідок, практичну ефективність.

Виходячи з цього, керівництвом було ініційовано створення двох робочих груп, до яких входили фахівці морської справи, компетентні спеціалісти з охорони праці та економісти. Було обговорено комплекс питань, що стосується узгодження діяльності системи «керівник – курсант – консультант» (рис. 2). Додатково під керівництвом деканатів було проведено ряд семінарів, що дозволило уточнити проблемні ситуації і віднайти необхідні рішення для подальшої спільної навчально-методичної роботи. У цьому зв'язку було використано ідеї діяльнісного та особистісного орієнтованого підходів, на яких ґрунтується педагогіка розвитку суб'єкта та реалізація його наукових (для «магістра») та практичних (для «бакалавра» та «спеціаліста») ідей. Така модель безпосередньо пов'язана з цілями і завданнями компетентнісного підходу у його розвиненій формі. На завершальному етапі таке узгодження є доцільним і необхідним при реалізації основних принципів логічної доповнюваності під час написання всіх розділів дипломної роботи (чи проекту).

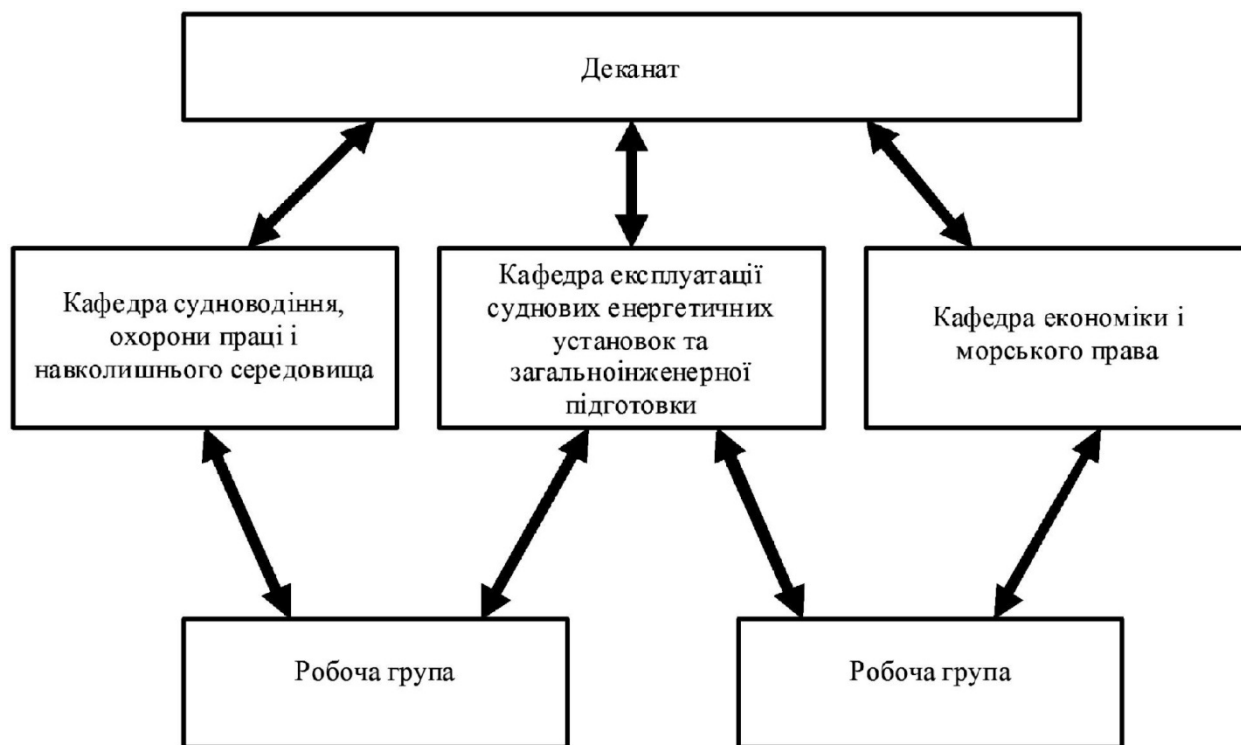

Рис. 2. Впровадження компетентнісного підходу під час виконання дипломних робіт і проектів

Результати роботи на 2-му етапі

1. Уточнено структуру дипломної роботи у відповідності до компетентнісного підходу і взаємозв'язку між розділами спеціальної частини і розділами «Економічне обґрунтування запропонованих технічних рішень» та «Охорона праці».

2. Розроблено спільно з кафедрами судноводіння, охорони праці і навколишнього середовища та економіки і морського права методичні рекомендації щодо виконання розділів «Економічне обґрунтування запропонованих технічних рішень» та «Охорона праці» із врахуванням компетентнісного підходу при реалізації дипломного проектування.

Етап 3. Визначене місце і роль викладача та кафедри в цілому при реалізації компетентнісного підходу в академії.

Створена модель реалізації компетентнісного підходу у процесі подання інформації з боку викладача і засвоєння знань курсантом, яка будується на засадах не формальної, а діалектичної логіки. Адже вчити мислити – означає перш за все вчити діалектиці. Суб'єкту навчання з самого початку слід показувати необхідність отриманої інформації з цієї чи іншої дисципліни в аспекті міжпредметних зв'язків. У першу чергу викладачу необхідно звернути увагу на розвиток матеріально-технічної бази морського та річкового транспорту. У цьому плані важливе значення мають наукові розробки викладачів кафедр, які відповідають вимогам часу та сучасному розвитку науки і техніки. Даний напрям широко розвивається, у тому числі під час регулярного проведення міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні енергетичні установки на транспорті, технології та обладнання для їх обслуговування», наукових семінарів та тематичних круглих столів та інших заходів, які проходять в академії. Крім того, необхідний взаємозв'язок у науковій роботі системи «викладач – курсант», чого досягають на кафедрах при виконанні дипломних проектів та під час проведення курсантських конференцій. У результаті курсанти отримують нові поглиблені знання, якими надалі можуть керуватись у практичній діяльності. При цьому, засвоївши готовий результат мислення людей разом з процесом його одержання, курсанти засвоюють одночасно і той спосіб мислення за допомогою якого цей результат був здобутий.

Необхідним аспектом діяльності викладача є його навчально-методична робота (рис. 1.3). Упродовж останніх двох років викладачами кафедр модернізовано і уточнено навчально-методичне забезпечення стосовно вимог Міністерства освіти і науки України та модельних курсів ПДМНВ. Більше того, викладачами кафедр створено нові модельні курси, що забезпечують поглиблене і різнобічне вивчення професійної дисципліни, залежно від бажання курсанта. З огляду на це розвиток вищої школи повинен констатувати принципи діяльності, розвивального навчання, генетичного сходження у відображенні дійсності, різного за формами моделювання освітньої траєкторії навчання курсантів. Вони послідовно реалізуються у навчальних програмах і

при створенні нових навчальних курсів кафедр.

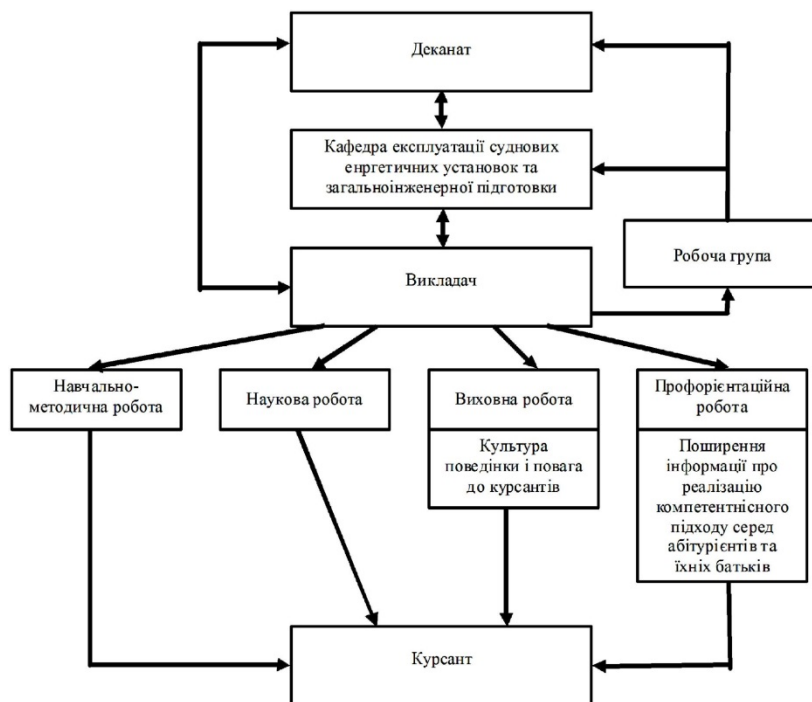

Рис. 3. Місце і роль викладача при реалізації компетентнісного підходу на кафедрах академії

Водночас слід звернути увагу на виховну та профорієнтаційну роботу, яку необхідно проводити з боку викладача під час реалізації компетентнісного підходу. Останнім часом керівництвом академії зосереджено особливу увагу на модернізацію взаємовідносин системи «викладач – курсант». Одним із напрямків реалізації цієї ідеї є проведення круглих столів під час проведення попереднього захисту дипломних робіт чи проектів. На таких захистах присутня достатньо велика кількість викладачів та курсантів, де у формі «діалогу» відбувається вирішення проблемних ситуацій, вироблення необхідних рішень, у результаті чого формуються нові думки, виникають ідеї і, як наслідок, реалізуються новітні технічні рішення. Слід зазначити, що перед виконанням дипломного проекту курсанти, маючи певний досвід навчання, самостійно обирають напрямок проекту і, відповідно, свого керівника. Саме в цьому, на наш погляд, виявляється діяльнісний підхід викладачів кафедри в глибшому розумінні свідомості курсантів та модернізації підходів щодо розвитку теоретичної свідомості суб'єкта. При цьому викладач апелює до формування знань як переконань, що передбачає формування наукового світогляду курсанта. З цією метою й залучаються фрагменти практики як полігону застосування засвоєних професійних та наукових знань. У даному аспекті практика є критерієм істини пізнавальних результатів.

Реалізація наведених вище завдань і напрямків діяльності роботи викладача та курсанта не була б можливою без створення робочої групи, яка здійснює безпосередній зв'язок між викладачами на кафедрі, а також є перехідною ланкою зв'язку викладача і деканату. Слід врахувати, що функції

робочої групи полягають не в забезпеченні викладача навчально-методичними матеріалами, а у визначенні вектора його подальшої професійної діяльності.

Результати роботи на 3-му етапі.

1. Розширення спектру взаємозв'язів у науковій та начально-методичній роботі системи «викладач – курс», чого досягають на кафедрі при виконанні дипломних проектів та під час проведення курсантських наукових конференцій.

2. Підвищення культури поведінки і поваги до курсантів з боку викладачів, чого досягають інтенсифікацією взаємозв'язку професорсько-викладацького складу і курсантів через самовиховання і взаємоповагу.

3. Поширення інформації про реалізацію компетентнісного підходу серед абітурієнтів та їхніх батьків.

Етап 4. Визначення місця і ролі курсанта при реалізації компетентнісного підходу. Безумовно вершиною реалізації компетентнісного підходу системи «деканат – кафедра – викладач» є курсант. Відповідно до вище описаної моделі діяльності це передбачає в комплексі такі етапи.

- Підвищення свідомості в спектрі необхідності здобувати теоретичні і практичні знання, уміння і навички з подальшою їх реалізацією у сфері практичної діяльності. Значну роль у цьому має відводитись як деканату, так і керівництву кафедр. При реалізації цього завдання, окрім командирів (з боку деканату), важлива робота, проводиться кураторами груп, що дозволяє розширити світогляд курсантів у напрямку необхідності зміни ставлення до начального процесу, оскільки саме рівень знань є визначальним під час працевлаштування спеціалістів на суднах морського та річкового транспорту світового флоту (рис. 1.4).

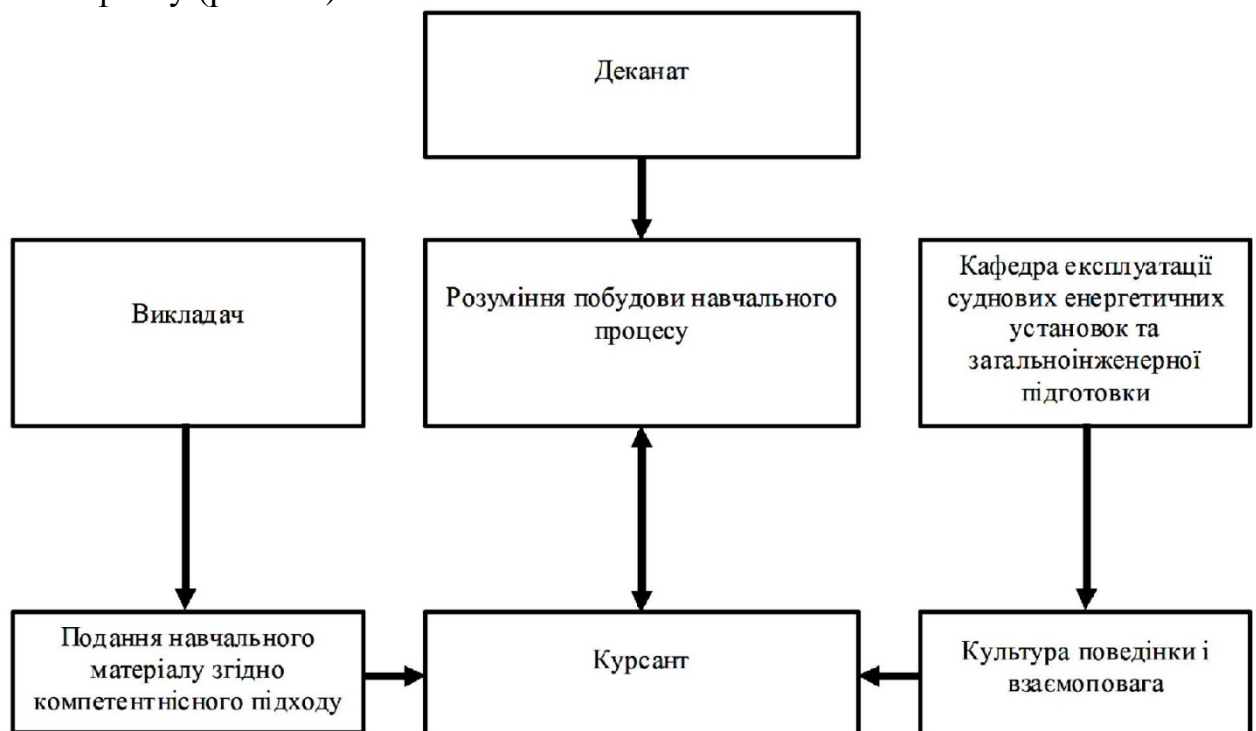

Рис. 4. Місце і роль курсанта при реалізації компетентнісного підходу

- Виховний підхід. Загальновідомо, що одиницею особистісного

розвитку суб'єкта є його вчинок, який мотивується певною морально-духовною цінністю як самовартісною формою активності. Тому лише за цього виховного підходу можливо стверджувати і формувати культуру поведінки суб'єкта до колег, викладачів, колективу Херсонської державної морської академії. Водночас без будь-яких застережень було орієнтовано курсанта у сфері духовно-практичного освоєння світу, що передбачає його морально-духовний розвиток, а не його пристосування до умов оточуючого середовища. У цьому аспекті важливе значення має вплив викладачів кафедр, зокрема, їх особистий орієнтований підхід до виховання, який ґрунтується на механізмах свідомості й самосвідомості і призводить до виховання вищих сенсів життя людини і практичної орієнтації на них у своїй життєдіяльності.

У процесі оволодіння професійно-навчальною діяльністю курсанти набувають індивідуального досвіду діяння як єдності пізнавального досвіду і досвіду перетворення. Участь у спільній колективній роботі кафедр (зокрема, під час практики або спільного виконання практичних та лабораторних робіт) поліпшує професійно-навчальну діяльність і підвищує мотивацію суб'єктів пізнання. Саме у групових видах роботи виникають реальні умови для вчинкової взаємодії, за якої удосконалюється морально-духовна сфера курсанта, його базові смисло-ціннісні орієнтації. Тут перед викладачами кафедри ЕСЕУ та ЗП відкриваються реальні можливості для дієвого використання положень орієнтованої моделі навчання і виховання особистості в контексті моделі реалізації компетентнісного підходу Херсонської державної морської академії в цілому.

Висновки. У наведених вище результатах роботи в загальному вигляді показано основні напрямки реалізації компетентнісного підходу в Херсонській державній морській академії. Показано, що на початковому етапі було розроблено комплексну програму впровадження компетентнісного орієнтованого підходу в освітній і науковий процес та модель поетапної її реалізації. Показано етапи реалізації даної моделі, які охоплюють різносторонні підходи в спектрі зміни взаємовідносин і свідомості компонентів освітньої системи «деканат – кафедра – викладач – курсант». Слід зауважити, що описані етапи ні в якому разі неможна розглядати незалежно. Навпаки, лише поєднання даних етапів і одночасна їх реалізація дозволить вийти на якісно новий рівень у підготовці курсантів та курсантів, що, у свою чергу, забезпечить їх конкурентноздатність на ринку праці.

Морський коледж Херсонської державної морської академії

Організація освітнього процесу в Морському коледжі ХДМА в умовах проведення дослідницько-експериментальної роботи з теми «Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої підготовки фахівців морської галузі» полягає в тому, щоб розвивати здатність і готовність курсантів та курсантів до діяльності в різних соціально-виробничих умовах.

Викладачі Морського коледжу ХДМА привели професійну освіту у відповідність до поточних та перспективних потреб ринку праці і кваліфікаційних вимог до спеціалістів морської справи з боку роботодавців.

Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі Морського коледжу передбачає підвищення якості освіти курсантів та курсанток, розширення спектру компетентностей майбутніх фахівців та конкурентно спроможності випускників.

Компетентнісний підхід у вивченні навчальних дисциплін у Морському коледжі базується на підґрунті системної взаємодії викладачів загальноосвітніх та спеціальних дисциплін, педагогічних працівників виховного комплексу та спеціалістів з тренажерної підготовки, що дає змогу курсантам та курсанткам набути необхідних навичок та компетентностей згідно з вимогами освітньо-професійних програм підготовки молодших спеціалістів, визначених галузевими стандартами.

Курсанти та курсантки Морського коледжу ХДМА поступово отримують навички самоорганізації під час роботи в екстремальних умовах на морських та річкових судах, ефективно працюють у складі команди; позитивно зарекомендують себе під час проходження навчально-плавальної практики, де вони мають змогу продемонструвати отримані теоретичні знання у вирішенні практичних завдань. Також навчально-плавальна практика розвиває в курсантах та студентах коледжу здібність неперервно оновлювати та збагачувати власні знання, відмовлятися від застарілих понять, уміння вживати рішучих заходів для досягнення ефективних результатів у своїй професійній діяльності.

Як підрозділ Херсонської державної морської академії Морський коледж здійснює підготовку фахівців у вищому навчальному закладі за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, за вимогами міжнародної морської конвенції ПДМВ підготовка здійснюється на рівні експлуатації.

У Морському коледжі функціонують п'ять відділень, де надаються освітні послуги за спеціальностями 27 «Річковий та морський транспорт» та 13 «Механічна інженерія».

У 2016-2017 навчальному році викладацький склад Морського коледжу представлений:

- спеціалістами вищої кваліфікаційної категорії – 67 педагогічних працівників;

- спеціалістами першої кваліфікаційної категорії – 42 педагогічних працівника;

- спеціалістами другої кваліфікаційної категорії – 27 педагогічних працівників;

- спеціалістами кваліфікаційної категорії спеціаліст – 44 педагогічних працівника.

З метою здійснення в Морському коледжі ХДМА навчальної та методичної роботи у 2016-2017 навчальному році на відділеннях функціонують 17 циклових та предметних комісій, які координують навчально-методичну роботу із впровадження компетентнісного підходу у викладанні навчальних дисциплін (предметів). У методичній роботі циклові та предметні комісії коледжу приділяють особливу увагу методам, формам і засобам формування компетентностей майбутніх фахівців морської галузі, направленими

підвищення їхньої мотивації до навчання та на виховання самостійності курсантів і курсантів МК ХДМА. Таким чином, домінантним чинником освітнього процесу в Морському коледжі Херсонської державної морської академії є курсантоцентроване навчання, під час якого курсанти та курсанти замість пасивного сприйняття та запам'ятовування навчальної інформації стають активними учасниками освітнього процесу, здатними найкращим способом виконувати поставлені завдання під час проходження ними навчально-плавальної практики. Тобто, освітній процес у коледжі став ланкою організаційних, дидактичних та методичних заходів, спрямованих на підготовку фахівців шляхом реалізації освітньо-професійних програм.

Організація освітнього процесу в Морському коледжі базується на нормативно-правових документах України, стандартах вищої освіти. Основними нормативними документами освітнього процесу є галузевий стандарт навчальний план, навчальна програма, робоча навчальна програма, комплекс навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін.

У рамках проекту «Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої підготовки фахівців морської галузі» розроблено заходи щодо узгодження освітніх структур та навчальних програм.

Втілення компетентнісного підходу в освітній процес Морського коледжу здійснюється за такими напрямками:

1. Визначення профілю програми.
2. Опис цілей програми та кінцевого результату навчання (знання, уміння та набуті навички).
3. Визначення загальних та професійних компетентностей і стану сформованості їхньої компетентностей.
4. Розробка навчального плану.
5. Оновлення навчально-методичних матеріалів із фахових навчальних дисциплін з метою формування відповідних компетентностей.
6. Визначення в освітньому процесі підходів до навчання, викладання та оцінювання.
7. Розробка системи оцінювання рівня знань курсантів та курсантів.

Результати навчання та компетентності визначаються як на рівні навчальних програм, так і на рівні окремої навчальної дисципліни або модуля.

Кожна компетентність визначає:

- знання, уміння, навички, які мають бути сформованими до початку навчання;
- знання, уміння, навички, які мають бути сформованими за підсумками навчання;
- спосіб набуття знань, умінь, навичок та засобів контролю;
- форми та види навчальної роботи, направленої на формування компетентностей;
- знання, уміння, навички, які мають бути сформованими за підсумками навчання з кожної навчальної дисципліни;

- форми та види навчальної роботи, необхідні для формування знань, умінь, навичок.

Основним орієнтиром у визначенні змісту навчальних занять виступають робочі навчальні програми, які складено з урахуванням компетентнісного підходу, основою якого передбачена розробка контрольних опорних точок (точок прив'язки) на рівні предметної області, що мають забезпечувати порівняльність, сумісність та прозорість навчальних програм. Опорні точки формулюються в термінах кінцевих результатів навчання та компетентностей. Кінцеві результати навчання передбачають формулювання того, що повинен знати, розуміти та має бути здатним виконати курсант і курсант після завершення навчання. Це дозволяє спланувати більш ефективне використання курсантами та курсантами часу для досягнення ними цілей освітнього процесу.

З метою підвищення якості професійної підготовки фахівців систематично оновлюються навчальні плани, робочі навчальні плани, навчальні програми, робочі навчальні програми, програми практичної підготовки та навчально-методичні комплекси дисциплін з урахуванням компетентнісного підходу.

Таким чином, комплекси навчально-методичного забезпечення дисциплін та робочі навчальні програми на 2016-2017 навчальний рік підготовлено та доопрацьовано згідно з вимогами відповідних ІМО модельних курсів (ІМО Model course) та зазначеними у конвенції ПДНВ-78/95 (STCW Convention) професійними компетентностями.

У навчально-методичних комплексах представлені завдання для виконання практичних занять та питання до семінарів з урахуванням окремих компетентностей згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою. На відділеннях Морського коледжу викладачами оновлено та доповнено навчально-методичні матеріали навчальних дисциплін професійних курсів.

Академічна підготовка поєднує теоретичне навчання і практичну підготовку загальної професійної спрямованості. Важливим є не тільки об'єм знань, а й уміння ними оперувати. Саме тренажерні центри забезпечують практичне використання набутих знань, відпрацювання навичок та закріплення вмінь під час виконання операцій на борту судна. Тренажерна підготовка дозволяє курсантам та курсантам претендувати на посади морської галузі, які потребують вузькопрофесійних знань, умінь і навичок.

Професійні компетентності формуються завдяки ефективному поєднанню теоретичного навчання і практичної підготовки, що дозволяє досягнути таких результатів, на які сьогодні розраховує роботодавець.

Формування професійної компетентності здійснюється завдяки взаємопов'язаним та взаємодоповнюючим напрямам освітнього процесу, а саме: академічній підготовці в стінах Морського коледжу і тренажерній підготовці у Херсонському морському спеціалізованому тренажерному центрі при Херсонській державній морській академії.

Таким чином, формування конкурентоспроможного випускника та вдосконалення системи професійної підготовки в Морському коледжі здійснюється шляхом:

- створення компетентнісних моделей фахівців;
- визначення цілей і завдань навчальних курсів на базі компетентнісної моделі фахівця;
- розробки компетентнісно-орієнтованих програм фахових дисциплін, у яких кожний модуль містить перелік компетентностей, що формуються через його опанування;
- проектування викладачем навчального процесу, яке передбачає розробку лекцій, практичних та лабораторних занять, завдань для самостійної роботи курсантів та курсантів, навчальних проектів проблемного характеру (технологія проблемного навчання);
- впровадження тренажерної підготовки, спрямованої на отримання вузькопрофесійних знань, умінь і навичок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волошинов С.А., Шерман М.І., Попова Г.В. Організація змішаного навчання в електронному середовищі LMS Moodle з використанням функціоналу управління компетентностями, «MoodleMoot Ukraine 2018. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle». Тези доповідей шостої міжнародної науково-практичної конференції. (Київ, КНУБА, 25 травня 2018 р.):. – К: КНУБА, 2018. – 48 с.
2. Волошинов С.А., Шерман М.І., Юрженко А.Ю. Створення електронного курсу «Морська англійська мова за професійним спрямуванням» на платформі MOODLE, «MoodleMoot Ukraine 2018. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle». Тези доповідей шостої міжнародної науково-практичної конференції. (Київ, КНУБА, 25 травня 2018 р.):. – К: КНУБА, 2018. – 48 с.
3. Дендеренко О.О. Формування професійної компетентності суднового механіка шляхом впровадження міждисциплінарної інтеграції фізичних знань. / Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми природничо-наукової освіти в середній і вищій школі". Херсон : ПП В.С. Вишемирський, 2014. С. 137–139.
4. Денисенко Т.О., Грешнев О. Є. Інформаційні технології в освіті / Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології ХХІ століття: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 12–14 вересня 2013 р.). Одеса, 2013. С.59–62.
5. Чернявський В.В. Методичні засади запровадження компетентнісного підходу до організації освітнього процесу в системі ступеневої підготовки майбутніх фахівців морської галузі / Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2016. – С.123-140.
6. Шерман М. І., Безбах О. М. Інформаційна культура майбутніх інженерів-судноводіїв як психолого-педагогічний феномен / Зб. наук. праць ХНТУ Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. Херсон, 2014. Вип.1 (10). С. 190-193.